

דברי התעוררות זעקה וכאב

ממון ראש ישיבת 'יד אהרן'

הגאון הגדול רבי יהושע אייכנשטיין שליט"א

אודות האסון הנורא באתרא קדישא דמירון

נמסר בליל שב"ק בהיכל הישיבה הק'

אמש אירע אסון קשה ביותר. אסון בקנה מידה נוראי. איננו מבינים חשבונות שמים ואין באפשרותנו לדעת על מה באה הצרה הזאת. אולם דבר פשוט הוא **שהקב"ה מדבר אלינו** וחובה עלינו להתעורר ולנסות להבין מה נדרש מאתנו כשקורה כזה דבר.

מסופר על הגאון ר' עמרם בלוי זצ"ל שנכנס פעם לפני הרב מבריסק זצ"ל והחל למנות בפניו רשימה של בעיות בעניינים שונים, באומרו ש'הציונים' אשמים ואחראים לכל הנעשה. אמר לו הרב מבריסק שטעות היא לחשוב כך. הרי מצינו אצל יונה הנביא שכבש את נבואתו בגלל שלא להביא קטרוג על עם ישראל ולכן ברח בספינה. ובאמצע הדרך, הספינה עמדה לטבוע עם כל האנשים. ומה פשוט יותר מלחשוב שהצרה באה בגלל העובדי ע"ז, ולא בגלל הנביא שכובש נבואתו רק בכדי שלא יהיה קטרוג, אך לא, יונה הנביא ידע בבירור שהצרה באה **בגללו** ולא בגללם.

אף כאן, אמר הרב מבריסק, לא הציונים אשמים, האשמים הם אנחנו. אנו יודעים את דבר ה', יודעים מה נדרש מאתנו ולא עושים מספיק. והיינו משום שהקב"ה מדבר לאותם אלו שמבינים את דבריו. כל מה שקורה נעשה בגללנו והתביעה היא עלינו ולא על אף אחד אחר.

עלינו להפנים, שכאשר קורה דבר כזה, **האשמים בכך הם אנחנו!** לא הגויים ולא החילוניים אלא אנו האשמים, והצרה נועדה לגרום לנו להתעורר ולהבין שהקב"ה דורש מאתנו לעשות תשובה! (עי' רמב"ם ריש הל' תעניות ובשע"ת שער ב').

על אף שכאמור, איננו יודעים חשבונות שמים. אולם זה לא פוטר אותנו מלהתבונן מה זאת עשה לנו אלקים. ולכאורה נראה שעיקר התביעה שתובעים מאתנו בשעה זו היא על ענייני בין אדם לחברו. תלמידי רבי עקיבא מתו על שלא נהגו כבוד זה לזה! ביום ל"ג בעומר פסקו תלמידי ר"ע מלמות, ולאחר שמתו הגיע העולם לתיקון בענין זה. ואם דווקא ביום הזה, התרחש כזה אסון נורא, **לכאורה זה אומר שיש עלינו עדיין תביעה בעניין של 'נהגו כבוד זה לזה'!** וחובה עלינו להשתדל לתקן את העניין.

והנה, כשתלמידי ר"ע לא נהגו כבוד זה לזה היה בכך שני פגמים. גם חסרון בכבוד התורה וגם חסרון בעצם המושג של כבוד חברו. מהו יסוד העניין וכיצד מתקנים זאת?

החזו"א באמונה וביטחון (א, י"ג) כותב 'מעשה בחסיד אחד שהזמין אורח לסעוד אצלו בשבת, ובביתו כבר הכינו בלבם קבלת פני האורח, כי גם בני ביתו אהבו את האורחים. ואמנם המחלק את האורחים לא ידע מהזמנתו של החסיד וישלח את האורח לאשר הכין לו, וכאשר שב החסיד בליל ש"ק מבית הכנסת לא מצא כבר את האורח ויבוא בגפו הביתה, וכששמעו בני ביתו שאין להם אורח התעצבו מאוד. ויאמר להם החסיד אין האורח כאחד מהנכסים לעשות בו סחורה, דאגתי היא רק שיהיו לו להאורח צרכיו וסעודת שבת, אבל אחת היא לי אם קיבל זה ממני או מזולתי'.

לעיתים אנו רואים אנשים שנראים לנו כבעלי חסד עצומים, מקימים גמחי"ם ואירגוני חסד, עוזרים לכל אדם נצרך, וכן הלאה. אולם לא זהו המדד להכיר האם אדם זה באמת בעל חסד. אנשים רבים עוסקים בגמילות

אחר וזה מה שגורם להם לעשות חסדים. המדד לבעל חסד אמיתי הוא **האם באמת אכפת לו מהשני**, עיקר מטרתו היא שלאדם **השני** יהיה טוב ולא בשביל טובת ההנאה שלו עצמו, אדם שכזה נחשב לבעל חסד אמיתי.

ר' ישראל מסלאנט באור ישראל (סימן ל' עיי"ש) מדבר על מידת הגאווה ומבאר, שטבע האדם שאצל עצמו הוא רואה בעיקר את המעלות, וגם כשיש לו חסרונות הוא מקטין את ערכם וכמעט אינו מחשיב אותם. אולם אצל הזולת זה בדיוק הפוך, הוא רואה אצל השני בעיקר את החסרונות ומבליע את המעלות. וזה נובע מכך שהאדם אוהב את שבחו עצמו, וגם יש לו רצון פנימי להרגיש את עצמו טוב יותר מהזולת, יעווי"ש בעומק דבריו.

אדם שמחשיב את השני מכבד אותו. העניין של 'כבוד זה לזה' הוא לראות בעיקר את **החשיבות** של השני. וכפי שמדייק השפת אמת בלשון המשנה באבות (א, ו) 'והוי דן את כל האדם לכף זכות', וכי מהו 'את כל האדם', מדוע לא נאמר 'והוי דן כל אדם', אלא שגם כאשר אדם רואה אצל השני חסרון ופגם, אולם צריך להסתכל על **כל** האדם, היינו שלא להיתפס אל המעשה הפרטי הזה אלא לראות מיהו האדם כולו, והרי יש לו גם מעשים טובים ומידות טובות שגוברות על המעשה הזה. וכפשנ"ת בדברי הגרי"ס שצריכים להתמקד במעלות של השני ולא להיתפס לכל מיני חסרונות, כשם שאדם רגיל מרגיש אצלו בעיקר את מעלותיו, כך על האדם להתרגל לראות את השני באור חיובי. לכל אחד יש חשיבות. אדם נברא בצלם אלקים וגם יש לו מעלות רבות שמחמתם צריך להחשיב ולכבד אותו.

באופן רגיל אדם אינו מרגיש כראוי את החשיבות של הזולת ואינו מכבד אותו כפי ערכו, מחמת ההרגשה שזה יוריד מהכבוד שלו עצמו כמו שביאר הגרי"ס, אולם האמת היא בדיוק להפך. חז"ל אומרים (אבות ד, א) 'איזהו מכובד המכבד את הבריות', האדם המכובד והחשוב באמת הוא דווקא זה שמסוגל לראות את החשיבות של השני ולכבד אותו (עי' בפ"י המהר"ל שם).

זה היסוד של לנהוג כבוד זה בזה, **שיהיה אכפת לאדם מהשני**, לא מצד שהוא מרוויח מכך אלא **להרגיש באמת את השני ולדאוג לצרכיו**. ובכלל זה צריכים להתרגל להחשיב את המעלות של הזולת ולא להיות אנוכיים ובעלי גאווה שמחשיבים רק את עצמם.

חובה גמורה עלינו להתעורר לאור האסון. הקב"ה תובע אותנו! אנחנו האשמים! האם ניתן לעבור כך לסדר היום בשעה שהתרחש כזה דבר נורא? האם שייך להתעלם ולחשוב שזה בגדר 'מקרה'? הרי כמה שנאת חינם ופירוד יש בינינו, וכשקורה דבר כזה עלינו להתעורר לתשובה ולהבין שהקב"ה דורש מאתנו. הקב"ה יעזור שנתקן את מה שנדרש.

